

BARIŞÇIL YOLLARLA ÇÖZÜM

Toplumsal bir varlık olan insan aynı zamanda sahip olduğu farklı özellikleri ile bir bireydir. Bireylerin farklı fiziksel özellikleri, duygu ve düşünceleri aslında toplum için bir zenginlik kaynağıdır. Bu zenginlikler birlikte yaşama kültürünün de önemli bir parçasıdır. Birlikte yaşama kültürünün gereği olarak bireyler sürekli iletişim ve etkileşim hâlinindedir. Bu süreçte sevgi, saygı, yardımlaşma, dayanışma, sorumluluk, sabır ve barış gibi değerler yaşatıldıkça huzur içinde bir hayat sürmek dilekten öte gerçeğe dönüşür. Değerler aynı zamanda olumlu, barış ve huzur içinde bir yaşamın anahtarıdır.

Çatışma

- Her bireyin farklı özelliklere, değerlere, duygu ve düşüncelere sahip olması, istek ve ihtiyaçlarının farklı olması ve sınırlı kaynaklar kişiler ya da gruplar arasında çatışmalara neden olabilir.
- Çatışma genellikle olumsuz bir kavram olarak değerlendirilir. Bunun nedeni, çatışma hakkında yeterli bilgiye sahip olmama veya geçmiş yaşantılardaki olumsuz deneyimlerden kaynaklanabilir.
- **Çatışma, aynı anda ortaya çıkan birbirine karşıt veya eşit derecede çekici dilek ve isteklerin bireyde meydana getirdiği ruhsal durumdur.**
- Çatışma; kişinin kendi içinde olabileceği gibi kişi ile başka bir kişi veya grup içinde ve gruplar arasında da olabilir.
- Çatışma, hayatın her anında olan ve doğru şekilde çözüldüğünde insanın gelişmesini sağlayan bir süreçtir.
- Kişiler arasındaki farklı istek ve tercihler anlaşmazlık ve uyuşmazlıklara neden olabilir. Böyle bir durumda ortaya çıkan çatışmaya gösterilen tepkiler de farklılık gösterebilir. Bu tepkileri aşağıda birlikte inceleyelim.

“Kaybet-Kaybet”

- Bazı kişiler yaşadıkları durumları görmezden gelerek, uzaklaşarak ve inkâr ederek çatışmaya girmemeye çalışır.
- Her iki taraf da çatışmayı inkar ederse ve tarafların ihtiyaçları karşılanmazsa “kaybet-kaybet” sonucu oluşur.

“Kazan-Kaybet”

- Bazı kişiler çatışmaya çok sert tepki verir. Bu tepkiler, çatışmada saldırganlık, tehdit, öfkeli ve kaygılı ifadeler şeklinde ortaya çıkar. Bu durumda “kazan-kaybet” sonucu oluşur. Ancak tarafların elde ettiği “kazan-kaybet” sonucu çatışmanın bir çözümü değil bir sonraki çatışma için yeni bir gerekçe meydana getirir.

“Kazan-Kazan”

- Bazı kişiler çatışma durumunda ilkeli tepkiler verir. Bu tepkilerde “kazan-kazan” ilkesi vardır. İlkeli tepkiler veren bu kişiler çatışmada karşıdaki kişiyi anlamaya çalışan ve karşı tarafın da kendisini anlamasını bekleyen kişilerdir
- ❖ **İyi dinleyen, olumlu iletişim dili kullanan, mantıklı ve akılcı davranan, empati kuran, gerektiğinde hatalarını kabul eden ve başkalarının haklarına saygı gösteren** bireyler için çatışmalar hep kazançla sona erer. Makul olma olarak adlandırılabilir bu davranışlar sayesinde anlaşmazlık ve uyuşmazlıklar barışçıl yollarla çözülmüş olur.

Çatışma Çözme Stratejileri

Her insan çatışma çözmede farklı stratejiler kullanır. Çatışma çözmede kullanılan stratejiler şunlardır:

Geri Çekilme Stratejisi

- Bu stratejiyi tercih eden kişiler, çatışmayı çözmek yerine geri çekilir ve çatışma oluşturan kişilerden uzak durur. Bu stratejiyi kullanan kişiler çatışmanın çözüme ulaşacağına inanmaz ve çaresizlik yaşar. **Kaplumbağaya benzetilen** bu stratejide **amaç da ilişki de önemsizdir.**

Yatıştırma Stratejisi

- Bu stratejiyi kullanan kişiler, ilişkilere çok önem verir ve bu kişilerin amaçları geri plandadır. Çatışmalarda kendi isteklerini önemsiz görür ve karşılarındaki kişinin ihtiyaçlarını karşılamaya çalışır.
- Çatışmaların ilişkilere zarar verdiğini düşünerek başkalarının zarar görmemesi ve tatsızlık çıkmaması için çatışmadan kaçınır. **Oyuncak ayıya benzetilen** bu stratejide, **başkaları tarafından kabul edilmek ve sevilmek onlar için çok önemlidir**

Güç Kullanma Stratejisi

- Bu stratejiyi kullanan kişiler için amaçları, ilişkilerinden daha önemlidir.
- Amaçlarına ulaşmak için çatışmalarda kendi çözümlerini kabul ettirmeye çalışırlar hatta çatışmada şiddet bile kullanabilirler. Çatışmada karşı tarafı ezmeye çalışır. **Köpek balığına benzetilen** bu stratejide, **başkaları tarafından sevilmek onlar için çok önemli değildir.**

Uzlaşma Stratejisi

- Bu stratejiyi kullanan kişiler amaçlarına da ilişkilerine de orta düzeyde önem verir. Çatışma durumlarında uzlaşmak için çaba harcar. Bunun için amaçlarının bir kısmından vazgeçer ve karşı tarafı da bu konuda ikna etmeye çalışır. **Tilkiye benzetilen** bu stratejide **uzlaşmak ön plandadır.**

Yüzleşme Stratejisi

- Bu stratejiyi kullanan kişiler için çatışmalarda her iki tarafın amacı ve ilişkisi önemlidir. Çatışma durumunda kişiler tarafların ikisinin de kazanabileceği bir çözüm arar. **Baykuşa benzetilen** bu stratejide **yüzleşme ve çözüm çok önemlidir.**
- İnsanlar kendi aralarında doğan uyuşmazlıkların çözümünde makul olduğu sürece, kırk düğümmüş gibi görünen bu uyuşmazlıkların bin bir çözümünü yine kendileri bulabilir. Uyuşmazlıkların çözümünde çeşitli uzlaşma yöntemlerine

başvurulabilir. **Çatışma çözme, arabuluculuk, uzlaşma ve tahkim** bu yöntemlerden bazılarıdır.

- Çatışma çözme süreci, tarafların birbirlerini suçlamadan uzlaşmacı bir ortam içerisinde, etkili iletişim kurarak sorunları konuşabildiklerinde başlar. Olumlu bir tutumla yapıcı konuşmaların sergileneceği bir ortam oluşturulduğunda artık çözüme giden yol açılmış olur.
- **Çatışma çözme sürecinin basamakları şunlardır:**

Sorunu Tanımla: Çatışma yaşayan taraflar, sorunu öncelikle kendi algıladıkları biçimde tanımlamalıdır. Sonra farklı bakış açılarıyla yeniden sorunu tanımlamaya çalışmalıdır.

İstek ve Gereksinimleri Belirle: Kişiler, karşılıklı olarak birbirlerinin istek ve gereksinimlerini fark etmelidir. Ortak istek ve gereksinimlerini belirlemelidir.

Olumlu İletişim Kur: İletişim süreci olumlu olmalıdır. Önce geleceğe yönelik çalışmayı, sonra geçmişte yaşananları değerlendirerek uzlaşma sağlanmalıdır.

Uygun Çözümler Belirle:

Çatışmayı çözerken kişilerin karşılıklı çıkarları dikkate alınmalı ve çatışmanın çözümünde en uygun seçenekler değerlendirilmelidir. Uygulanabilir çözüm seçenekleri belirlenmelidir.

Adil Anlaşma Yap: Çatışmada her iki tarafın da anlaşabileceği, tarafların çıkarlarına uygun adil bir anlaşma yapılarak çatışma çözümlenmeli ve sonlandırılmalıdır.

Arabuluculuk

Bazı hukuki uyuşmazlıkların çözümünde arabuluculuk yöntemi kullanılır.

Arabuluculuk, anlaşmazlığa düşen kişilerin bağımsız ve tarafsız üçüncü bir kişinin desteği ile sorun üzerinde görüşüp alternatif çözüm önerileri geliştirerek anlaşmazlığı sonlandırma uygulamasıdır. Aynı zamanda arabuluculuk mahkeme dışı, etkin bir çözüm yoludur.

www.sosyalciniz.net

Taraflar, aralarındaki uyuşmazlığı bir “arabulucunun” yardımıyla, birlikte görüşerek ortak bir çözüme ulaştırabilir.

Arabuluculuğun amacı kimin kazanıp kimin kaybedeceğine karar vermek değildir. Önemli olan tarafların gereksinimleri doğrultusunda en uygun çözüm yolunu bulmaktır. Böylece “kazan-kazan” anlayışı ile sorun çözülmüş olur.

Arabuluculuğun Yararları

- ✓ Mahkemeden daha kısa sürer ve ekonomiktir.
- ✓ Arabuluculuk anlaşması mahkeme kararına eş değerdir.
- ✓ Arabulucumuzu kendimiz seçebiliriz.
- ✓ Uyuşmazlığın her aşamasında başvurabiliriz.
- ✓ Arabuluculuk sürecinde uyuşmazlıklarımızı rahat bir ortamda ve açıkça konuşabiliriz. Süreçte konuşulan her şey gizli tutulur. Bu durum ticari itibar ve bilgiler ile aile mahremiyeti açısından büyük önem taşır.
- ✓ Taraflar, kendi çözümlerini bulduklarından anlaşmazlıklar ortadan kalkarken ilişkiler de sürdürülebilir.
- ✓ Arabuluculuğa başvurmakla mahkemeye gitme hakkımızı kaybetmeyiz.

ARABULUCULUK

**Ekonomik, hızlı, gizli
ve gönüllü çözüm**

- Kişiler veya gruplar aralarındaki uyuşmazlıkların çözümü için anlaşarak uyuşmazlıklarını barışçıl yollarla çözebilir. Bunun için bireyler herhangi bir üçüncü kişiye gerek kalmaksızın aralarında adil bir anlaşma yaparak çözüme gidebilir. Uyuşmazlıkların çözümünde başvurulacak yöntemlerden biri de uzlaşmadır.

Uzlaşma

- Uzlaşma yönteminde basit bir suç işlendiğinde suçun mağduru ve sanığı olan kişiler karşılıklı olarak kendilerine yapılan uzlaşma teklifini kabul ederlerse cumhuriyet savcısı veya hâkim tarafından bir uzlaştırmacı görevlendirilir.
- **Uzlaştırmacı**, arabuluculuk yönteminde olduğu gibi görüşmeleri gizlilik içerisinde yürütür ve taraflardan bağımsız konumdadır. Ancak arabuluculardan farklı olarak uzlaştırmacı sadece tarafları bir araya getirmek ve aralarındaki iletişimi kolaylaştırmakla yetinmez. Taraflara çözüm önerileri de sunar. Bu çözüm önerileri üzerinde tarafların görüşüp anlaşmalarını sağlamaya çalışır. Bu bakımdan uzlaştırmacı çözüm sürecinde arabuluculardan daha etkin bir rol üstlenmektedir.
- Uzlaştırma faaliyeti sayesinde de mağdurun uğradığı zararlar sanık tarafından karşılanarak taraflar arasında daha kolay ve hızlı şekilde anlaşmazlık çözülür.

Tahkim

- Biriyle bir işin yaptırılması veya mal alınması için yaptığımız sözleşmede aramızda anlaşmazlık çıkması hâlinde, bu anlaşmazlığın hakem veya hakem heyeti tarafından çözüleceği şartını koyabiliriz. Bu çözüm yöntemine **tahkim** denir.
- Tahkim ile uyuşmazlıklar daha kısa sürede ve daha az masrafla çözümlenebilmektedir. Tahkim sürecinde görev alan hakemler, uyuşmazlık konusunda uzman kişiler arasından belirlenmektedir

UYUŞMAZLIKLARI ÇÖZEN KURUMLAR

- Bireyler kendi aralarındaki uyuşmazlıkların çözümünde çeşitli uzlaşma yöntemlerini kullanarak sorunu barışçıl yollarla çözebilir.
- **Çatışma çözme, uzlaşma ve arabuluculuk** gibi uzlaşma yöntemlerine başvurulduğunda tüm taraflar için sonuç kazançlı olur. Ancak bazı durumlarda birey-birey, birey-toplum ve birey-devlet arasında yaşanan uyuşmazlıklarda uzlaşma yöntemleri ile sorun çözülemeyebilir. Bu tür uyuşmazlıkların çözümünde görevli kurum ve kuruluşlara başvurarak hak arama yolları kullanılır. Böylece uyuşmazlık durumlarında taraflar, hak arama yollarını kullanarak kendilerini korumuş olur.
- Hukuki uyuşmazlık durumlarında çözüm için ilk önce **uzlaşma** yöntemlerine başvurulmalıdır. Uzlaşma sonucunda herhangi bir çözüme ulaşılamamışsa uyuşmazlık durumuna göre ilgili kurum ve kuruluşlara başvuru yapılarak uyuşmazlığın çözümüne gidilmelidir
- Hukuki uyuşmazlık konusu, devlet kurumlarının çözebileceği bir sorun ise ilgili kuruma başvurarak uyuşmazlığın çözüm yoluna gidilmelidir.
- Örneğin, belediyenin sunduğu bir hizmet ile ilgili bir sorun olduğunda belediyeye, eğitim ile ilgili bir sorun olduğunda eğitim müdürlüklerine, sağlık ile ilgili bir sorun olduğunda sağlık müdürlüklerine çözüm için başvuru yapılmalıdır. Bu başvurular vatandaş için hem bir hak hem de haklarını korumanın önemli bir yoludur.
- **Hukuki uyuşmazlık**; bireyler ile ilgili idari kamu kurum ve kuruluşları arasında çözülemiyorsa veya konuyla doğrudan ilgili bir kamu kurumu yok ise uyuşmazlığın çözümü için yargı kurumlarına başvurulabilir. Farklı yargı kurumları kendilerine Anayasa ve kanunlarla verilen görev yetkilerine göre farklı hukuki uyuşmazlıkları çözerler.

- **Mahkemeler**, Anayasa'mıza göre Türk milleti adına bağımsız ve tarafsız olarak karar verir. Mahkemelerin, kanunlarla belirlenen yetkilerine dayanarak verdikleri bu kararlara uyulması ve saygı gösterilmesi gerekir. Ülkemizde birden fazla mahkeme türü bulunmaktadır. Mahkemelerin hangi davalara bakacakları kanunlarla belirlenmiştir.
- **Vatandaşların başvurularını yapacakları ilk derece mahkemeleri temel olarak üçe ayrılır:**

Hukuk Mahkemeleri:

Kişiler arasındaki hukuki uyuşmazlıklardan kaynaklanan davalara bakar. Ortada bir suç veya suçlu yoktur, yalnızca hukuki bir anlaşmazlık vardır. Örneğin, borç ilişkisinden doğan anlaşmazlıklar veya evlilikle ilgili anlaşmazlıklar hukuk mahkemelerince çözülür. Aile, iş ve tüketici mahkemeleri hukuk mahkemelerinden bazılarıdır.

Ceza Mahkemeleri:

Ceza yargılanmasında görevli olan mahkemelerdir. Bu mahkemelere gelen davalarda suç ve suçlu vardır. Hırsızlık gibi sebeplerle açılan davalar ceza mahkemelerince çözülür. Ağır ceza ve çocuk mahkemeleri ceza mahkemelerinden bazılarıdır.

İdare ve Vergi Mahkemeleri:

Kamu kurum ve kuruluşları ile kişiler arasındaki uyuşmazlıkları çözmede idare mahkemeleri görevlidir. Atama, göreve son verme, sınav sonuçlarına itiraz, emeklilik ve vergi uyuşmazlıkları gibi davalar idare mahkemelerinde görülür

- ❖ **Hukuki uyuşmazlıkların çözümü için başvuru alan ilk derece mahkemelerinde verilen kararları doğru bulmayan taraf, bir üst mahkemeye başvurarak hak arama devam edebilir.** Hukuk ve ceza mahkemelerinde verilen kararlar için Bölge Adliye Mahkemelerine, idare ve vergi mahkemelerinde verilen kararlar için Bölge İdare Mahkemelerine başvuru yapılabilir. Anayasa'da yer alan temel hak ve

özgürlüklerin ihlali durumunda bir üst mahkeme olan Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapılabilir.

Dikkat!

Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapabilmek için konuyla ilgili tüm idari ve yargısal süreçlerin tamamlanmış olması gerekir. Diğer bir ifadeyle uyuşmazlığın çözümü için önce ilgili kamu kurum ve kuruluşuna ve mahkemelere başvurulduğu hâlde uyuşmazlık çözülememiş olmalıdır.

ŞİKÂyetçiyim!

Hukuki uyuşmazlıkların çözümü için idari kurumlara ve yargı sistemindeki mahkemelere başvurarak sorunlar çözülmeye çalışılır. Uyuşmazlıkların çözümünde görevli ve hukuki sürecin bir parçası olan kurumları ve bu kurumların işleyişlerini bilmek önemlidir. Ancak bu şekilde hakları korumak ve mağduriyetlerin önüne geçmek mümkün olur. Hukuki uyuşmazlıkların çözümünde görevli kurumlar ve yaptıkları işlemler şöyle açıklanabilir:

Mahkemeler

- Mahkeme, yargılamanın yapıldığı yerdir. Herhangi bir konuda bir hak kaybına uğradığını düşünen kişi dava açabilir.
- Dava açmak bir dilekçe ile hak talebini mahkemeye taşımaktır. Davanın konusuna göre davanın hangi mahkemede açılacağı kanun ile belirlenir. Bu, müracaat edilecek mahkemenin görevli olduğu alan ile ilgilidir.
- Ceza mahkemelerinde dava açma yetkisi ise cumhuriyet savcılarındadır. Bireyler bir suç işlenmesi halinde Cumhuriyet Savcılığına veya diğer görevli kurumlara şikâyetle bulunabilirler.
- Cumhuriyet savcıları gerekli soruşturmayı yaptıktan sonra mahkemeye dava açılmasına karar verebilirler.

Aşağıdaki tabloda verilen dava konusuna göre başvurulacak mahkemeleri birlikte inceleyelim.

Dava Konusu	Davaya Bakmakla Görevli Mahkeme
- Kira ilişkisinden doğan uyuşmazlıklar, - İşveren-işçi arasındaki uyuşmazlıklar, - İcra-iflasa ilişkin anlaşmazlıklar, - Mirasa ilişkin anlaşmazlıklar, - Tüketicilerin taraf oldukları anlaşmazlıklar vb.	Hukuk Mahkemeleri
- Kaçakçılık, - Adam yaralama, - Hırsızlık, - Tehdit vb.	Ceza Mahkemeleri
- Memurların atama ve görevle ilgili itirazları, - Üniversite sınav sonuçlarına itiraz, - Vergi uyuşmazlıkları vb.	İdare ve Vergi Mahkemeleri

- Hukuk, idare ve vergi mahkemelerinde kanunların öngördüğü usullere uygun bir dilekçenin hazırlanıp mahkemeye verilmesiyle dava süreci başlar. Ceza davası açmak için dilekçe vermek zorunlu değildir. Suçluların cezalandırılması talebi sözlü olarak da bildirilebilir.

Hukuk Mahkemelerinin Verdiği Başlıca Kararlar Şunlardır:

Kabul Kararı: Hukuk mahkemeleri eğer açılan davada davacının haklı olduğuna inanıyorsa "davanın kabulü" kararı verir.

Red Kararı: Hukuk mahkemeleri eğer açılan davada davacının haklı olmadığına inanıyorsa "davanın reddi" kararı verir.

Ceza Mahkemelerinin Verdiği Başlıca Kararlar Şunlardır:

Beraat Kararı: Sanığın yüklenen suç işlemediği ya da fiilin suç olmadığı anlaşıldığında mahkeme beraat kararı verir.

Mahkumiyet Kararı: Mahkeme bir suçun işlendiğine karar verdiğinde hapis cezası ile para cezası verebilir.

Tutuklama Kararı: Ceza mahkemeleri şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması, delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme ihtimali varsa bazı suçlarda tutuklama kararı verebilirler. Tutuklanan şahıs tahliye edilene kadar ceza ve infaz kurumunda kalır.

Tahliye Kararı: Tutuklama sebepleri ortadan kalktığında mahkemeler tahliye kararı verirler. Hakkında tahliye kararı verilen kişi aynı anda başka bir suçtan tutuklu değilse derhal ceza ve infaz kurumundan çıkarılır.

- Tutuklama kararı bir ceza değildir. Sadece tedbir niteliğinde bir karardır. Tahliye kararı da bir beraat kararı değildir.
- Tahliye kararı beraat kararı ile, tutuklama kararı da mahkumiyet kararıyla karıştırılmamalıdır. Bir kimsenin tutuklanması o kimsenin suç işlediğini ve ceza aldığını göstermez. Bir kimsenin tutuklandıktan sonra tahliye edilmesi ise o kimsenin beraat ettiği anlamına gelmez.
- Bu kararlar dışında ceza mahkemeleri tarafından verilen önemli başka kararlar da bulunmaktadır. Örneğin bir kişinin üstünün, aracının ve evinin aranması ya da telefonlarının dinlenmesi için hâkim kararı gereklidir.

İdare ve Vergi Mahkemelerinin Verdiği Başlıca Kararlar Şunlardır:

Kabul Kararı: İdare ve vergi mahkemeleri eğer açılan davada davacının haklı olduğuna inanıyorsa "davanın kabulü" kararı verir.

Red Kararı: İdare ve vergi mahkemeleri eğer açılan davada davacının haklı olmadığına inanıyorsa "davanın reddi" kararı verir.

İptal Kararı: İdare mahkemeleri eğer açılan davada idarenin bir işlemini hukuka aykırı bulursa "iptal kararı" verir.

Cumhuriyet Savcılığı

Yargı kurumlarından biri olan Cumhuriyet Savcılıkları; kamu yararına suçları araştırma, gerekirse ceza davası açma ve mahkemelerde kamu yararını savunma görevlerini yerine getirir. Savcılıklar herkesin haklarını koruyarak suçluların hak ettikleri cezaları alması için çalışır. Savcılığın talimatıyla, polis ve jandarma, suç ve suçlulara ilişkin işlem ve araştırma yapar. Ceza mahkemelerinin verdiği kesinleşen kararların yerine getirilmesine ilişkin işlemleri de savcılıklar yürütür.

Cumhuriyet Savcılıklarının Verdiği Başlıca Kararlar Şunlardır:

İddianame: Bir suç soruşturması neticesinde suçun işlendiğine ilişkin yeterli delil olması halinde dava açmaya karar veren cumhuriyet savcısının ceza mahkemelerine dava açmak için düzenlediği belgedir.

Kovuşturmaya Yer Olmadığına Dair Karar: Bir suç soruşturması neticesi suçun işlenmediğine inanan cumhuriyet savcısının vermiş olduğu karardır. Bu karara "Takipsizlik Kararı" da denir.

İcra ve İflas Daireleri: Kişilerin alacağını tahsil etmek ve borç konusunda hukuk mahkemelerinin kararlarını uygulamakla görevli yargı kurumu icra ve iflas daireleridir. İcra ve iflas daireleri mahkeme ve Cumhuriyet Savcılığının denetiminde faaliyet gösterir. Ödeme, haciz veya satış işlemi ile uyuşmazlık durumu sona erer.

ADALET İÇİN ÇALIŞANLAR

Yargı sistemi denildiğinde kimler aklınıza geliyor? Hâkimler, savcılar, avukatlar yargı sisteminde adalet için çalışan ve ilk akla gelen kişilerdir. Yargı sistemiyle ilgili bu meslekleri yapan görevliler; bireyler ve kurumlar arasındaki anlaşmazlıkların çözümü için çalışır. Adalet için görev yapan yargı çalışanları ile adli kolluk görevlilerini birlikte tanıyalım.

Hâkim

- Yüksek mahkeme ile diğer mahkemelerde görev yapan cübbe denilen özel bir kıyafet giyen yargı çalışanıdır. Görevi, aralarında sorun olan kimselerin getirdikleri uyuşmazlığı çözmektir. Aynı zamanda devletle vatandaş arasındaki uyuşmazlıkları da hâkim çözer.
- Mahkemelere hâkimler devlet tarafından atanır. Hâkim görevinde bağımsızdır. Hiçbir kişi ve kurumdan emir ya da talimat almaz. Mahkemelerde hâkimler, hukuka ve kanunlara uygun olarak vicdani kanaatine göre karar verir. Davaları duruşma yaparak çözer. Duruşmalarda tarafları, tanıkları ve bilgisine ihtiyaç duydukları kişileri dinler ve delilleri değerlendirir.

Cumhuriyet Savcısı

- Toplum ve devlet adına mahkemelerde dava açan, hâkimler gibi cübbe denilen özel bir kıyafet giyen yargı görevlisidir.
- Cumhuriyet savcısı, kendisi adına işlem yapan polis ve jandarma vasıtasıyla suçların ortaya çıkarılması, şüphelilerin yakalanması ve mahkeme önüne çıkarılması için çalışır.

Kamu Davası

- **Kamu Davası:** İşlediği bir suçtan dolayı toplum düzenini bozan suçluyu ve suçlunun eylemini devletin toplum adına yargılamasıdır. Kamu davasına konu olan bir olayda kişi eylemiyle yalnızca bir kişiyi değil toplumu mağdur etmiştir. Hırsızlık, adam öldürme gibi toplum düzenini etkileyen, toplumda huzursuzluğa neden olan suçlar şikâyet gerektirir ve devlet tarafından takip edilir ve cezalandırılır.

Avukat

- Mahkemelerde kişilerin haklarını savunur. Avukatlar, anlaşmazlıkların adalete uygun bir şekilde çözülmesi için çalışır. Hukuk kurallarının tam olarak uygulanması için çaba gösterir.
- Avukatlar müvekkilini temsil etme yetkisine sahiptir. Kişilerin karşılaştıkları hukuki sorunlarda onlara yol gösterir. Bunların yanı sıra avukatlar, hukuki konularda talep edenlere danışmanlık yapar. Haklarının savunulmasını veya hukuki bir konuda yardım isteyenler avukatla anlaşır ve ona kendisini temsil etme görevini verir. Kendilerine ait özel bürolarda çalışan avukatlar duruşmalarda tıpkı hâkim ve cumhuriyet savcılar gibi cübbe denilen özel bir kıyafet giyer.

İcra Memuru

- Borçludan alacağını alamayanlar icra ve iflas dairesine başvuru yapabilir. İcra memurları, kişilerin ödenmeyen alacaklarının ödenmesi için çalışır.

Zabıt Katibi

- Zabıt kâtibi, mahkeme salonlarında yapılan duruşmalardaki konuşma ve işlemleri hâkimin talimatıyla kayıt altına alan görevlidir.

Mübaşir

- Mahkeme salonunda duruşma yapılırken hâkimin beyanını alacağı kişileri içeriye çağıran, oturacakları yeri gösteren ve hâkimlerin duruşma salonunun düzeni ile ilgili talimatlarını taraflara bildiren ve uygulayan görevlidir.

İnfaz ve Koruma Memuru

- Suç işlediği için hakkında mahkemelerce hapis cezası verilenlerin cezalarını çektiği ve suç işlediği iddiasıyla tutuklananların tutulduğu "ceza ve infaz kurumlarında" düzeni, mahkûmların ve tutukluların kurallara uygun biçimde davranmasını sağlamakla görevli kişidir.

Adli Kolluk Görevlileri

- Kolluk görevlileri, adli yargıda suça ilişkin delil toplama, suçlunun yakalanması, adil bir yargılanma için gereken bilgi, belge ve kimselere ulaşması sürecinde cumhuriyet savcısına ve hâkimlere yardımcı olan memurlardır. Polis ve jandarma adli kolluk görevlileridir.

YARGI SİSTEMİNDEKİ KURUMLAR

Hukuk düzeni; belirli kurallarla, bunların uygulanmasını sağlayan belirli uygulayıcılarla ve kurumlarla işleyişini sürdürür. Hukuki sürecin bir parçası olan başlıca yargı kurumları ve bu kurumların işleyişini bilmek hakları korumak ve mağduriyetlerin önüne geçmek için önemlidir. Yargı sisteminde adaletin sağlanması, toplumsal barışın ve huzurun devamı için çalışan kurumlar vardır. Adalet ile ilgili iş ve işlemlerin yürütüldüğü mahkemeler, Adalet Bakanlığı, adliyeler, barolar ve noterler bu kurumlardan bazılarıdır. Şimdi bu kurumları birlikte tanıyalım.

Anayasa Mahkemesi

- Yüksek mahkemelerden biri olan Anayasa Mahkemesinin temel görevi, yasama organının yani TBMM'nin kimi işlemlerinin Anayasa'ya uygunluğunu denetlemektir.
- Anayasa Mahkemesi, kanunların Anayasa'mıza aykırı olduğu kararına varırsa o kanunu iptal eder. Bunun yanında kendisine yapılan bireysel başvuruları karara bağlar

Yargıtay

- Bölge Adliye Mahkemeleri tarafından verilen kararlara karşı yapılan başvuruları inceleyerek karara bağlayan yüksek mahkemedir. Yargıtay'a yapılan bu başvurulara **temyiz** denir.

Danıştay

- Bölge İdare Mahkemeleri tarafından verilen kararlara karşı yapılan başvuruları inceleyerek karara bağlayan yüksek mahkemedir. Danıştay'a yapılan bu başvurulara da **temyiz** denir.

Adalet Bakanlığı

- Adalet işlerinin yürütülmesi için gerekli hukuki, mali ve idari koşulları sağlamakla görevli kurumdur.

Sayıştay

- Kamu ve yerel idarelerin bütün gelir ve giderleri ile mallarını TBMM adına inceler ve denetler. Doğru, yeterli bilgi ve rapor sunar. Kamu zararına sebep olan hususları belirler.

İstinaf Mahkemeleri (Bölge Adliye ve İdare Mahkemeleri)

- Adli ve idari yargıda ikinci derece mahkemeleri olarak görev yaparlar. Adli ve idari yargı ilk derece mahkemelerinden verilen ve kesin olmayan hüküm ve kararlara karşı yapılan başvuruları inceleyerek karara bağlar.

Adliyeler

- Hukuk ve adalet işlerinin görüldüğü devlet kurumlarıdır. Mahkemeler, Cumhuriyet Savcılıkları, icra ve iflas daireleri adliyelerde faaliyetlerini sürdürür.

Barolar

- Avukatların mesleki birliğidir. Avukatlık mesleğinin gelişmesini, meslek içi dayanışmayı sağlamak ve avukatların ihtiyaçlarını gidermek amacıyla çalışır.
- Avukatlar kanuni olarak ancak baroya kayıt yaptırdıktan sonra çalışabilir.
- Barolar ihtiyacı olan kimselere ücretsiz olarak adli yardımda bulunur. Bu yardımdan yararlanmak isteyenler il barolarındaki adli yardım bürolarına başvurur.
- Ülke genelindeki tüm barolar **Türkiye Barolar Birliği**ne bağlıdır.

Noterler

- Çeşitli belge ve sözleşmelere resmiyet kazandırmakla yükümlü kamu görevlileridir. İl ve ilçelerde bir veya birden fazla noter bulunabilir. Noterlerin görev yaptığı kurum olan noterlikler, resmî işlemlerin güven içerisinde sürdürülmesine yardımcı olur. Noterlikte görev yapan noterlerin onayladığı belge resmî niteliğe kavuşur.

ADALETİN KORUYUCUSU YARGI

- Hukuk toplum hayatının düzenli işleyebilmesi için gerekli olan kurallar bütünüdür. Düzensiz bir işleyişin, yanlış bir uygulamanın, haksız bir gücün meydana getirdiği tıkanıklık ancak hukukla aşılabılır. Hukuk kuralları bağımsız ve tarafsız yargı tarafından uygulandığında adalet de sağlanmış olur. Böylece bağımsız ve tarafsız yargılama sistemi tüm bireylerin haklarını da korumuş olur.
- Yargı bağımsızlığına göre hakimin tarafsız olmalı, görev ve sorumluluklarını yerine getirirken sadece hukuka ve vicdanına karşı sorumlu olmalıdır. Yani **hâkim, önündeki dava hakkında karar verirken herhangi bir ön yargıya veya peşin hükme sahip olmamalı, taraf tutmamalıdır.**
- Hâkimlerin davanın taraflarından biri lehine veya aleyhine değil, hukuk kurallarına ve vicdani kanaatine göre karar vermesi, yargıya olan güvenin sağlanması açısından büyük önem taşır.
- Bir uyuşmazlığın adil bir biçimde, davanın taraflarının kabul edebileceği şekilde çözüme kavuşturulması için hâkimin herhangi bir baskıya maruz kalmaması önemlidir.** Hâkimin, tamamen uygulamakla görevli olduğu hukuk kuralları çerçevesinde, bilgisine, tecrübesine ve vicdani kanaatine göre karar vermesi gerekir. Yargının bağımsız ve tarafsız kararı ile uyuşmazlıklar ve sorunlar çözümlerse bireylerin adalete ve yargıya olan güvenleri de artar.
- Yargıya güven ile yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı arasındaki bu ilişki ne kadar iyi olursa bireyler de o derece de hukuk kurallarına gönüllü olarak uyar. Böylece yargılama sistemi toplumda adaleti ve huzur ortamını sağlamış olur.

NOT: Bu ders notları Hukuk ve Adalet ders kitabından derlenmiştir...

Zeki DOĞAN – sosyalciniz.net